

Sari Vuoristo

 SAGA
EGMONT

VALON POHJA

Valon pohja

Sari Vuoristo

Valon pohja

SAGA Egmont

Valon pohja

Cover image: Shutterstock

Copyright © 2004, 2024 Sari Vuoristo and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727187174

1. POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13.4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Kun he nostivat ruumiin, oli varhainen aamu.

Vaikka he muistaisivat sen myöhemmin eri tavoin; kun he nostivat ruumiin oli keskipäivä; he halusivatkin muistaa eri tavalla niin että se kaikki olisi mahdollisimman epämääräistä eikä totta lainkaan, ei tapahtunutta eikä osa kaikkia eilispäiviä siitä lähtien. Oli hämärtyvä ilta, satoi tihkua tai litteitä pisaroita, oli jonkinlainen valo ryömimässä taivaanreunaa pitkin. Ei yksimielisyyttä mistään kun. Löysivät ja hälyttivät ja nostivat ja tuijottivat, ja aina oli kellosta katsottava jokin määriteltävissä oleva aika. Mutta varmasti oli ainakin syyspäivän tasaus, siitä he olisivat yhtä mieltä, aika jolloin valo ja pimeys olivat tasan.

Sirkka katsoi sitä kaikkea sivummalta ja tunsi olonsa koko ajan voimattommaksi. Miksi minä arvasin heti tämän paikan, hän ajatteli, kohta ne haluavat kysyä sitä minulta. Kuinka minä arvasin, aivan niin kuin minä olisin tiennyt.

Rehtori tuijotti eteensä, aina niin suorassa sojottavat olkapäät olivat lysähtäneet eikä katseessa ollut arvovaltaa eikä määrätietoisuutta.

– Tuolla lahdenpoukamassa minä muistaisin, Sirkka oli sanonut virkapukuiselle poliisille. – Siellä minä taisin nähdä hänet viimeksi.

Ohuella äänellä, vain vilkaisten poliisia silmiin, niin kuin olisi halunnut sillä tavoin tehdä kaikesta vähäpätöisempää.

– Eihän sen tarvitse merkitä mitään, hän sanoi rehtorille ja ääni oli oikeastaan kuiskaus enää.

Ruumis oli velto ja raskas.

Märkä ja valkoinen.

Se painoi, mutta oli samalla painoton, jokin jo mennyt pois niin kuin silloin kun nosti maasta sulan ja mietti hetken missä lintu oli. Vedessä oli helpompaa, vedessä saattoi vielä tuntea itsensä vahvaksi, kykeni kantamaan mitä vain.

Poika oli kaksitoistavuotias.

Kaksitoista, siihen huutomerkki perään, eihän sellaista saa tapahtua eikä voi, ja kun ei vielä kukaan edes oikein tiennyt mitä se tapahtunut oli. Ei kokonaista elämää voi arvata. Tyhjät silmät olivat auki, ripsissä vedenalaista hyhmää, hän oli sataviisikymmentä senttimetriä pitkä, lyhyt ikäisekseen sillä siinä iässä venähdettiin yleensä äkkiä. Silmät olivat siniset ja hiukset tummat, yllä farkkutakki ja ruskeat sammarit, jaloissa ryvettyneet tennarit. T-paidan rinnuksessa oli keltainen nuoli. Se osoitti jotakuta kantajista kun he kääntelivät häntä. Se osoitti metsään ja puihin. Veteen. Suoraan silmien väliin, minne vain, keneen tahansa joka sillä hetkellä katsoi.

Rannassa lojui reppu, siitä he jo olivat tienneet. Niin monen tunnin mentyä ei ollut enää mahdollisuutta toiveisiin. Kaseva

vilkaisi Sirkkaan ja rehtoriin ja taas pois päin, ei sitä olisi halunnut nähdä muttei voinut paetakaan. Piippu vapisi Kasevan kädessä, yrityksistä huolimatta hän ei ollut onnistunut sytyttämään sitä, mutta kuitenkin se jopa lohdutti, toi tilanteeseen jotain tuttua ja arkista. Viranomaiset saivat huutaa käskyjään ja pudistella päitään. Ne poukkoilivat siinä lahkeet märkinä ja kasvot tiukkoina ja Kaseva oli iloinen että saattoi tehdä käsillään jotain.

Pojan takin tasku oli revennyt ja reppu makasi maassa, vetoketjullisessa osassa oli kotiavaimet ja märkää paperia. Bussilippu, seteleitä? Kuka sitä tiesi, he olivat paikalla ja nostivat ruumiin, ähkivät äkinäistä painoa kuivalle maalalle päästyään, ja keskittyivät siihen yhteen, konkreettiseen asiaan. Repun vieressä lojui puoliksi syöty voileipä. Pojan kädet roikkuivat kylkiä pitkin, ne riippuivat suhteettoman pitkinä ja heiluivat heidän jalkojaan vasten. He pitivät kiinni jaloista ja olkapäistä ja oli kylmä, auringonkajo vain harmahtavalla taivaalla ja siis varmasti illan täytyi olla tulossa; kuka heistä myöhemmin painokkaasti väitti että kyllä se oli ilta, sanoinhan minä. Kuka syksystä osasi sanoa, aamusta iltaan yhtä puuroa kun sellainen ilma sattui.

He peittivät ruumiin ja nostivat sen autoon, yrittivät olla varovaisia, sillä vaikka kädet oli tiukkaan painettu kylkiä vasten he pelkäsivät niitten kohta taas valahtavan sivuille.

Heidän tehdessään lähtöä kahahdutti lintu oksia lentoon lähtiessään. He hätkähtivät, tuntui melkein hyvältä kun jokin niin tavallinen onnistui kunnolla säilyttämään. Lintu lensi matalalla pois.

1976 KEVÄT

*Niin kaunis on maa, niin korkea taivas.
Soi lintujen laulusta kukkiva kunnas, ja varjoisat veet.
Niin varjoisat veet.*

Kari Rydman: Niin kaunis on maa
1976

1.

Ihan pyöreä se oli ja ihan keltainen ja joku oli joskus matkustanut sinne ja tullut vielä takaisinkin, vaikka siihen oli mennyt kuukausia, kuu kausia. Se oli keltainen ja näytti reikäjuustolta jossa reiät hikoilivat ja itkivät vuolaasti. Vuolaasti oli mummun sana. Mummulla oli eri sanoja kuin muilla. Mitä se tarkoittaa, Säde kysyi ja mummu sanoi että se oli samaa kuin paljon. Runsaasti. Joku oli joskus mennyt kuuhun, ei siitä nyt niin monta vuotta ollut, se oli joku mies tietysti. Siinä liiskautui varmasti penkkiä vasten, pystysuoraan, ja matkasi aikojen ja tähtitarhojen ja mustan sumun halki. Pompahteli hauskaasti valkoisessa avaruuspuvussa ja sanoi, että tämä on suuri askel ihmiskunnalle, kyllä hän sen oli kuullut, vaikka etpäs ole sanoi Mirka ja hän sanoi olenpas olenpas. Siitä oli kuvia kirjassa, sanoja, siinä avaruus oli aina sininen ja kaikilla planeetoilla nimet, vaikei niitä kaikkia ollut kukaan laskenut, kukaan ei oikeasti tiennyt kuinka monta niitä oli ja oliko niillä elämää. Kuvia, sanoja, piirrettyä avaruutta, tyhmää. Raketitkin olivat

tyhmiä, Veli-Martti piti niistä esityksen koulussa ja sekosi sanoissa ja kaikki nauroivat ja Veli-Martti oli ihan punainen. Tyhmä, kaikkihan tiesi nykyään että kuu oli kuitenkin ihan tyhjä.

Hän makasi sängyssä lakanoissa keskellä vihreitä ja punaisia pilkkuja. Niin kuin kukkaniityllä, hän oli tehnyt valon uudestaan lakanoista, asettanut huivit valkoisen varjostimen päälle lomittain. Hän oli kukkaniityllä ja pääsi karkuun. Kuu tuli perässä, kuulla oli häntä ja silmät, se paistoi suoraan sänkyyn eikä välittänyt vaikka oli verhot ja hän makasi aivan toisessa reunassa asti ja käänsi selkensä, kuu tuli perästä. Ja lakana oli taas keskeltä märkä ja kohta oli patjakin, typerä kuu joka valaisi suoraan läikkään ja jos äiti nyt avaisi oven se näkisi heti.

Hän pelkäsi, että äiti tulisi ja suuttuisi.

Tai ettei tulisi.

Ovi pamahti kiinni, kaikui lujaa.

Mirka nauroi eikä hän jaksanut sanoa mitään. Vaatepuut kolisivat eteisen tangossa. Hän kuvitteli, että ne tanssivat. Ehkä niillä oli juhlat ja ne juhlivat eteisestä seinän taakse keittiöön.

Tätä ei kukaan niistä uskalla kuvitella, ei jumppatyttöistä yksikään.

Se ottaa vyön, loksauttaa sen auki, hitaasti, jos katson niin vielä hitaammin, vetää sen vyölenkkien alta.

En halua katsoa, mutta olen päättänyt.

Kumpi pää, sileä vai se missä on solki?

Enkö mä sanonut sulle jumalauta!

Pidätän hengitystä kauemmin kuin ne.

Pysyn veden alla kauemmin kuin kukaan.

Ja tiedän tietysti jo, ei voimistelua huomenna, se näkyy ja se pitää peittää, täytyy sanoa että unohdin verkkarit vaikka ne nauraa ja huutaa. Säde on läski, Säde ei osaa pelata. Annastiina huokaa harmissaan ja sanoo että tämä saisi nyt kyllä loppua mitä minä sinun kanssasi oikein teen? Mutta musta näkyy iholla ja on merkitty, ei sen sanoilla silloin ole väliä. Vietkö sinä ne laput kotiin asti vai et?

En vie, haista paska Annastiina, mikä sinä luulet olevasi, kaikkein kaunein opettaja kaikkien ihaillema? Minä en sinua ihaile, tyttöjen leuhka kusipää sankari.

Pidätän hengitystä eikä tunnu eikä satu.

Sanon Viemärirotalle, että en tiennyt että opettajat saa tehdä sillä tavalla saako ne. Viemärirotta kiinnostuu, kerrot nyt kaiken se vaatii, sillä on ravintoympyrä seinällä ja pienet ahneet silmät, laatikossa pitkiä neuvoja ja laastarilappuja. Nyt sinun pitää kertoa, se sanoo.

Minä kiemurtelen, raavin käsivartta jossa viime vuonna oli tuberkuloosilappu, minun pitää tehdä oikein niin kuin Katy Carr, minun pitää olla rehellinen ja suoraselkäinen niin kuin Pollyanna.

Minä näin ne! Jumppasalissa. Annastiinan ja reksin. Minä kerron, jumppasalissa ja pimiön ovella, sanoja rapisee niin etten ehdi katsoa kaikkia Viemärirotan ilmeitä. Annastiina ja Hämäläinen, minä sanon. Ja sitten Annastiina ja kuka vaan, vahtimestari ja Elannon lihatiskin myyjä, turmeltunut Annastiina joka pitää palauttaa oikeille raiteille ja jonka puolesta pitää rukoilla, Annastiina on mennyttä.

Siitä nousee hirveä meteli, Annastiinan silmät ovat rumat ja kirkkaanpunaiset. Kun minä saan selville kuka se oli, hän sihisee. Kuka sellaisen ilkeän juorun on pistänyt alulle. Kuinka ei ole tajunnut miten paljon mielipahaa aiheuttaa viattomille ihmisille,

Annastiina kuiskaa ja tytöt ovat hiljaa kuin hiirulaiset. Haluaisin katsoa sitä ja miltä se näyttää.

Kuka voi olla niin ajattelematon?

Ja: kun minä saan selville.

Mutta ethän sinä saa, Annastiina.

Suuret, viattomat silmät ja kaikki inhottavat tytöt puolellasi.

Minä pistän silmät kiinni, se lyö nyt. Minä otan sakset ja leikkaan sen vyön tuhanneksi palaksi, työnnän sakset sen kurkkuun, täytän sen niillä palasilla ja jätän mätänemään.

Hän ajoi Marjaniemen pellon kautta kotiin keltaisella Fleur-pyörällä.

Tie oli hiekkaa, mutkasta näkyi merelle ja edessä oli metsä.

Siirtolapuutarhan mökit olivat mukavia, eri värisiä ja niissä oli puutarha. Edellisenä syksynä hän oli saanut omenia, yhdeltä tädiltä, ihan vain tuijottamalla kauan mitä se teki. Tahdotkos omenia tyttö. Tule vaan ottamaan. Minulla on täällä niitä liiankin kanssa.

Mutta nyt oli pelkkää liejua. Äitienpäivä tulossa, mutta hän ei uskaltanut poimia sinisiä skilloja, pihoilla oli liikaa väkeä. Hän poikkesi pellon kautta, kallioilla oli joskus orvokkeja, sieltä ylhäältä näki kauas merelle.

Hän näki pojat kaukaa, ne ryhmittivät jo valmiiksi sillä tavalla neljä rinnakkain. Marcel oli mukana, Marcel kulki nykyään aina etunenässä, Marcel josta ei saanut enää sanoa Marko. Se oli nähnyt ranskalaisen elokuvan, se oli pikkurikollinen ja päätähti, tuijotti hiljaiseksi kaikki tai veti niitä turpaan heti koulun ulkopuolella, ei kukaan uskaltanut nauraa eikä sanoa mitään. Marcel oli koulun paras ja pelätyin. Senkin

paskiainen, pieni laiha paska, Säde ajatteli mutta pelkäsi sittenkin.

Ohi ei päässyt, sen tiesi jo siinä vaiheessa kalliolla, ei voinut hypätä pystysuoraa rinnettä vanhainkodin taakse risukkaan. Koko luokka oli käynyt vanhainkodissa laulamassa ja syömässä pullaa, kaikkien korviin piti huutaa ja karjua lujaa sua lähde kaunis katselen. Säde yritti oikaista mutta oja oli edessä ja sitten pojat ainakin nauraisivat ja saisivat kiinni kun lieju imisi tossut. Hän puristi silmät kiinni ja avasi ne taas ja polki lujaa suoraan kohti, eikä katsonut nähnyt ei kuullut ei ollut. Hetken kuvitteli todella olevansa näkymätön, menevänsä läpi kun pojat jatkoivat matkaa. Hän viiletti ohi ja kaatui. Läski oli levittänyt kätensä.

– Kato ei pysy ees satulassa!

Nyt hän katsoi kohti, oli pakko, katsoi varmasti ja tahtoi irvistää. Vaikka makasi maassa nenällään.

– Onksul rahaa, kysyi vaalea jolla oli farkkutakki.

– Ei.

Hänenkö äänensä se oli, ohut ja pieni, mutta ehkä ne nyt ajattelisivat ettei kannattanut nähdä vaivaa.

– Onksul tissejä, kysyi Läski ja muut tirskuivat.

– Ei.

Hän vapisi, hänen äänensä ravisutti häntä ja hänen käsiään ja pyörääkin, tanko ei pysynyt suorassa ja maa katoaisi jalkojen alta ihan kohta. Marcel väläytti taskustaan linkkarin ja virnisti lähellä hänen kasvojaan.

– Eikö me olla jo sulle sanottu? Luulis että uskoisit.

Hän seisoj paikallaan. Hän otti linkkarin, työnsi sen syvälle Marcelin takin läpi. Marcel korisi, se osui sydämeen, suusta tuli veristä vaahtoa eikä Marcel oikeasti osannut sanoa mitään

ranskaksi, Marcel heitettiin mereen ja unohdettiin heti ja prätäkämimmi Marie meni naimisiin poliisin kanssa.

– Ollaanko vai ei, Marcel tiukkasi.

– Mitä?

– Mitäääää? Mitäää? Marcel määki ja muut pojat räjähtivät nauramaan.

– Huomenna koulussa sulla on rahaa. Käyt faijas taskulla. Tai varastat. Mutta huomenna sulla on rahaa, snaijasitko?

Hän läähätti, ei sanonut mitään.

– Katotaanko niitä tissejä, Läski jankutti.

– Tolla nyt mitään kattomista oo. Tohon nyt koskis, ruma finninaama!

Veitsi välähti, farkkutakkinen potkaisi pyörää.

Se oli uusi, syntymäpäivälahja, onnea toivoivat äiti ja Erkki ja Mirka, se ei saanut mennä rikki kun äiti ja Erkki ja Mirka toivoivat.

Silmänurkastaan Säde näki hontelon hahmon kääntyvän siirtolapuutarhalta päin.

– Onko toi?

Poikien kiinnostus katosi hetkessä, siirtyi muualle, Säde ei uskaltanut hengittää melkein, käännä tänne päin vielä, ole kiltti, älä huomaa niitä, tule! Hiekkatiellä Janne kääntyi uudestaan.

– On se. Läski hytkyi innoissaan, Säde katsoi jo muualle, oli kuin olisi vain sattumalta törmännyt poikiin ja sanonut moi, ja nyt oli aikeissa jatkaa matkaa.

– Onnenpäivä tänään, Marcel mutisi ja pisti linkkuveitsen pois. Säde oli vapaa lähtemään, kukat odottivat ja kallio ja alapuolella meri, Janne huomasi liian myöhään. Janne pinkaisi juoksuun, hänen teki mieli nauraa, Janne oli kävelevä vitsi,

Mihin koulukiusaaminen voi pahimmillaan johtaa?

Eletään 1970-lukua. Roihuvuoren koulu tekee syysretken, joka päättyy surullisemmin kuin kukaan olisi voinut odottaa. Yksi koulun oppilaista löytyy vedestä elottomana. Virallisesti kuolema nähdään onnettomuutena, mutta osa oppilaista tietää, millaiset tapahtumat tragedian taustalla todellisuudessa vaikuttavat...

Koulun oppilaat Marko ja Säde kasvavat aikuisiksi, mutta molemmat kantavat sisällään salaisuutta. Koulukiusaaminen voi tappaa – he molemmat tietävät sen. Mutta kuka olikaan kiusaaja, kuka kiusattu? Ja miksi kukaan ei puuttunut tapahtumiin ajoissa?

Valon pohja on koskettava romaani tärkeästä aiheesta:
koulukiusaamisesta ja sen seurauksista.

Kirjailija **Sari Vuoristo** (s. 1964) julkaisi esikoisteoksensa, novellikokoelman *Irti*, vuonna 1998. Vuoristo on opiskellut Helsingin yliopistossa teatteritiedettä ja uskontotiedettä.